

**Dimitrie Vatamaniuc, *Bucovina între Occident și Orient. Studii și documente*,
Prefață de Acad. Ștefan Ștefănescu, București,
Editura Academiei Române, 2006, 685 p.**

Sub egida Academiei Române, Filiala Iași, Centrul de Studii „Bucovina” Rădăuți, reputatul cercetător, istoric și critic literar, eminescologul **Dimitrie Vatamaniuc** – care de peste un deceniu și jumătate coordonează, în calitate de director, instituția de cercetare științifică de la Rădăuți și este și redactorul-șef al revistei „Analele Bucovinei” – înmănunchează într-un amplu volum cele mai reprezentative studii, articole, documente, comunicări, conferințe și diverse alte scrieri publicate anterior și dedicate Bucovinei.

El însuși fiu al acestei preafrumoase și nefericite provincii, născut într-o familie de gospodari din Sucevița, cu studii universitare filologice, umanitare, ample și temeinice la Cernăuți, Cluj și București, cunoscut și apreciat în țară și străinătate, îndeosebi pentru contribuția adusă la cercetarea și publicarea operelor complete ale lui Mihai Eminescu dar și a unor monografii și studii închinată unor personalități ale culturii românești, **Dimitrie Vatamaniuc** se prezintă acum, în fața specialiștilor și a cititorilor de rând, cu roadele investigațiilor și meditațiilor sale de peste două decenii, într-o lucrare monumentală, unitară prin tematică, variată, nuanțată, încărcată de aprecieri, concluzii, numeroase elemente de noutate.

Titlul ales de autor, *Bucovina între Occident și Orient* are menirea, după opinia noastră, să rezume drama istorică îndelungată și complexă a acestei zone românești, aflată la hotarul dintre lumea germană și cea slavă, într-un punct sensibil al celei de-a III-a Europe, fragilă și instabilă prin încrucișarea, interferența și concurența poftelor expansive și vindicative ale celor două mari neamuri.

Ne aflăm, după cum apreciază și acad. Ștefan Ștefănescu în *Prefață*, în fața uneia „dintre cele mai frumoase cărți de identitate a poporului român”, care, prin „varietatea tematică – de la izvorul istoric inedit la reflecția profundă asupra valorii istoriei, de la istoria străveche la istoria zilelor noastre, de la istoria locală la cea națională și universală” – lansează cititorilor „invitația de cunoaștere prin cultură a istoriei românilor”, cu atât mai mult cu cât dacă astăzi Bucovina a fost ruptă teritorial și înglobată cu forța în granițele a două state, cultura ei, predominant românească, de la formarea și dezvoltarea poporului nostru pe aceste plaiuri și

până la începutul uraganului celui de-al doilea război mondial, continuă să lumineze și să fascineze generațiile din trecut și de astăzi.

Autorul precizează că „lucrarea reunește studii și documente privitoare la Bucovina, publicate în cursul anilor în «Analele Bucovinei», «Academica», «Tribuna», «Pașii Profetului» și alte reviste”, dar, în același timp, în volumul de față „s-au operat, în unele studii, modificări față de prima apariție”, ceea ce relevă intenția autorului de-a ne oferi o operă completată, definitivată, adevărată.

După studiul care explică însuși titlul cărții, autorul reunește într-un prim ciclu tematic referirile sale la **Centrul de Studii Bucovina**: o Bucovină înfățișată diferit „în viziunea a trei centre de cercetare (de la Augsburg, Cernăuți și Rădăuți), o Bucovină care a generat și motivat înființarea Centrului de Studii Bucovina de la Rădăuți și publicația academică „Analele Bucovinei”, ca revistă a acestei instituții, o Bucovină pentru care s-a conceput, într-un vast proiect *Enciclopedia generală* a acestei provincii și s-a început deja publicarea ei în studii și monografii, din 1996 încoace; ciclul se încheie cu Declarația Conferinței Internaționale din 31 mai – 3 iunie 1996, de la Rădăuți, al reprezentanților celor trei instituții științifice – cu propuneri realiste de colaborare și „ca primă recunoaștere, la cel mai înalt nivel, a Centrului de Studii Bucovina, instituție academică, care face legătura permanentă între Occident și Orient” (p. 37-38).

Un al doilea ciclu tematic al cărții *Conferințe și reuniuni internaționale*, include Cuvântul rostit de D. Vatamaniuc la conferințele desfășurate la Rădăuți în 1996 și 2000, programul acestora și declarațiile participanților, două din comunicările prezentate de autor – *Mișcarea europeană mazziniană și lupta „Junimii” române pentru independență, libertate și unitate națională; Eminescu și federalizarea Europei* – Colocviul Internațional din 1996, Conferința Internațională din Polonia (1999) pe tema „Despre Bucovina. Împreună sau separat?”, precum și comunicarea: *Un mare prozator bucovinean (Iraclie Porumbescu) și legăturile sale cu Polonia*. Capitolul relevă deschiderea făcută de istoricii Bucovinei, din România, spre un larg și fructuos dialog cu cercetătorii de la Augsburg și din Ucraina.

Sub titlul *Mari scriitori români și Bucovina*, D. Vatamaniuc include în volum o bogată salbă de studii ale sale despre: **Eminescu** – *Eminescu și Bucovina, Familia lui Eminescu în Transilvania, Familia lui Eminescu în Bucovina, Eminescu la Cernăuți, I. G. Sbiera și primul debut al lui Eminescu în literatură, Eminescu și „Foaia Societății pentru Literatură și Cultură Română în Bucovina”*, *Bucovina în poezia, proza și dramaturgia eminesciană*; **Ioan Slavici** – *Întemeierea „României June”, societatea studenților din Viena, Serbarea de la Putna, august*

1971, *Congresul studenților de la Putna, august 1971, O monografie în germană despre românii din Imperiul Austro-Ungar, 1881 (Die Rumänen in Ungaria, Siebenbürgen und der Bukowina)*, *Comisia Documentelor Istorice și Bucovina în proza și memorialistica lui Slavici*; **Lucian Blaga** – *O intrare spectaculoasă în literatură, Lucian Blaga, în cursul de literatură, ținut de Leca Morariu la Universitatea din Cernăuți, Lucian Blaga în viziunea lui Grigore Nandriș.*

Urmează ciclul tematic *Personalități din Bucovina*, în care ne sunt oferite studiile: **Aron Pumnul** și *Biblioteca gimnaziștilor români din Cernăuți, Intelectualii români și Biblioteca gimnaziștilor români din Cernăuți*, **Ernst Rudolf Neubauer**, profesor, scriitor, jurnalist, **Dionisie D. Olinescu**, arheolog și cronicar al vieții științifice, culturale și artistice, **Ciprian Porumbescu și o pagină din istoria culturală a Bucovinei, Ciprian Porumbescu și marea sa iubire**, „*Jurnalul lui Ciprian Porumbescu, Die Ferienzeit. Timpul Vacanței*”, **Eugen Păunel** și *activitatea sa, George baron Lovendal la un secol de la naștere, Destinul unor oameni deosebiți și al unei colecții unice de artă* (este vorba despre încetarea din viață, în anul 2006, a arhitectului **Mihai-Radu Papae** și a soției sale, **Lydia Papae Lovendal**, fiica marelui pictor bucovinean care lasă moștenire o zestre de lucrări artistice unică în felul ei și pe care Academia Română intenționează să o preia), *Album George baron Lovendal.*

Volumul continuă cu *Mesageri bucovineni ai spiritualității românești*, Claudiu Isopescu – în Italia, Vianor Bendescu – în Germania, Grigore Nandriș – în Anglia. Aspecte tot atât de inedite ne oferă în continuare ciclul *Intelectuali bucovineni în corespondență cu contemporanii lor*, în care aflăm despre **Constantin Hurmuzachi** și primirea lui **Titu Maiorescu** în Academia Română, **Alexandru Hurmuzachi** și memoria lui **Aron Pumnul**, **Gheorghe Hurmuzachi** și Documentele Hurmuzachi, **Ioan Slavici**, editor al Documentelor Hurmuzachi, **Grigore Nandriș** în corespondența cu **Basil Munteanu** și alți contemporani ai săi, **Mircea Streinul** în corespondență cu **I.E. Torouțiu** și **Basil Munteanu**.

Capitolul *Relații româno-germane și româno-polone* reunește studiile: *O punte de legătură între cultura română și cea germană (revista comunității germane din Bucovina interbelică, „Die Brücke”)*, *Relații culturale româno-polone între cele două războaie mondiale, Leca Morariu și Hermann von Gilm, Leca Morariu și Otto von Lixner-Grünberg, Leca Morariu și Goethe. Mișcarea literară bucovineană interbelică* este reprezentată prin trei studii care abordează: *Mișcarea literară bucovineană și presa rădăuțeană, August Nibio și presa germană rădăuțeană, „Tribuna” și presa rădăuțeană.* Două studii se referă la

Onomastica bucovineană: Onomastica familiei lui Eminescu și o omologare a ei, lecție severă a documentelor și „Streinul”, un nume nou în onomastica bucovineană.

Rubrica *Documente* – care încheie volumul – se desfășoară pe un spațiu de peste o sută de pagini, cuprinde informații, date istorice, documente propriu-zise, împreună cu comentariile necesare și se referă la un mozaic de aspecte: „Homo bucovinensis” – o teorie nouă și totuși veche, Biblioteca lui Aron Pumnul, Populația școlară de la Liceul German din Cernăuți, O scrisoare a lui Ioan Slavici către Dimitrie Onciul, din 1885, Cercetări locale și importanța lor, cu referiri speciale la Biserica din Bădeuți, Descendenți ai familiilor Flondor și Hurmuzachi, Societatea „Junimea” din Cernăuți, în lumina documentelor, Voluntari bucovineni în Războiul pentru întregirea Țării, Lista românilor din lagărele de strămutare din Germania, care urmau să fie repatriați în anul 1941, Un jurnal în imagini al taberelor de strămutare din Germania, Album Partenie Masickievici, Literatura bucovineană în tezele de doctorat și Revista „Iconar” la Rădăuți.

Volumul – care a fost realizat în Centrul de Studii „Bucovina”, Rădăuți, cu participarea colectivului instituției – se încheie cu *Indice de nume*.

Este o carte impresionantă, de bilanț al activității cărturarului **D. Vatamaniuc**, o carte închinată exclusiv Bucovinei și vieții ei spirituale, o carte-omagiu adus înaintașilor, o carte monumentală pentru cel care azi ori mâine se va încumeta să scrie *Enciclopedia generală a Bucovinei*, o carte de căpătâi, care rămâne de referință, de trebuință pentru toți istoricii de azi și de mâine.

Mihai Iacobescu